„ЗАСТАВА“ излази четир пута у недељи и то: уторником средом петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на по године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец . . . . . 1 „

За Србију:
(у сребру.)
На годину 120 гроша, на пола године 60 г. на четврт године 30 гроша чарш

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 нов. одаћи се врсте оваких ситних слова, а за жигсе плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Појединп бројеви листа у месту могу се добити по 10 нов. у трговини Ђ. Стефановића и браће М. Поповића код „црвене руж

БРОЈ 147. У НОВОМЕ САДУ, У СРЕДУ 12. (24.) НОВЕМБРА 1875. ГОДИНА X.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

Дубровник 11. новембра. Тврђу Пресјеку на почетку равнине Зубаца пут Требиња у суботу ноћу динамитом разорили усташи с војводом Луком Петковићем.

РУСИЈА И АУСТРО-УГАРСКА.

Од како је српска мишица на врху од ханџара изнела источно питање на дневни ред, од то се доба говори, да су две велесиле — Русија и Аустрија, у првом реду заинтересоване државе у том питању. Из самог Берлина званично се изјавило, да је Пруско-Немачка тек у другом реду заинтересована и да она напушта источно поље својим пријатељима онако, како се ови погоде међу собом, наравно ако се до погодбе какве буде могло доћи.

Што се тако говори за те две велесиле, томе имаде својег узрока. Обе државе граниче са турском царевином, обе државе у мањој ил' већој мери носе на себи тип источне државе, различно од западних држава, обе државе на посљедку имају славенско становништво. Наравна је ствар, да се обе ове држава огромно разликују једна од друге. Русија је чисто славенска држава по својем становништву са народном династијом на челу, Аустрија је полиглотска држава, у којој је славенски живаљ у разноликости и растурености својој и где служи више као државни материјал.

Русија је држава, која је у осталом свету, ако не љубљена, оно респектована са своје огромне снаге, што почива у њој, са свог агресивног карактера. Толика дивовска снага, па имаде свог природног наслона и љубави код своје једноплемене браће славенске. Све то доприноси томе, да је остале велесиле у Европи и свету не само респектују, него управо да зазиру од ње. Сасма друкче стоји са аустријском подунавском царевином. Давно је престала она да импонује свету са својом војничком снагом, давно је, од кад је престала освајати туђе земље. На против, она је у том погледу пошла у велико у назадак. С те стране постала је дакле ова држава безопасна, безазорна. Не рече ли енглески, „Тајмс“ да Аустрија ужива поверење и саме Енглеске и да ова последња неби противна била томе, ако би аустријска војска посела Босну ради умирења тих побуњених покрајина. Колико изгледа то на први мах ласкаво, толико обележава јасно, да се Аустрије данас нигде не боје. Така Аустрија или као што је данас зову Аустро-Угарска, без спољашна угледа, нема ни природног наслона свог на страни. Као полиглотска држава имаде вазда посла у својој кући, да одржи измајсторисану равнотежу између својих народности. Славенство изван области ове државе, на име Славенство на балканском полуотоку нема симпатија према хабсбуршкој монархији поглавито с тога што је и унутрашња и спољашна политика те државе вазда била ускосна славенским интересима.

Немци а сада и Мађари у овој држави нису дали одахнути славенском живљу и пречили су самосвојни развитак тим народностима. Та унутрашња политика причињавала је, да су меродавни државници аустријски вазда сматрали оснивање слободне славенске државе на балканском полуотоку као почетак декомпозиције (растројавања) аустријске монархије на њеном југу. Није се гледало, да се омили ова домовина славенским, нарочито југославенским народима, него се огледала државничка женијалност у сваковрсном потискивању тих племена, у охолом разметању над њима и у њиховом запостављању. Природна је посљедица тога, да су онда морали зазирати од србско-славенске државе на Балкану.

Један мађарски орган рече приликом расправљања му о вазалској држави босанско-херцеговачкој: „Зар ћемо допустити да се још једна Србија створи? Зар незнамо какав благотворни утицај имају мале државе на наше народњаке на југу домашине нам? Хоћемо ли пустити, да поникну још више предстража на нашим границама за Русију и за Панславенство?“ Таки и томе слични назори роководили су спољашну политику ове државе на српском југоистоку, која је била погрешна у правцу, неправедна у основи, као што је политична неправда, на којој се оснива државна власт у овој монархији.

Како пак и време имаде своје право, како је сазревање источног питања у наше доба све више спешило, како се српским устанком на посљедку отворила рана, то је и у овој држави наступио неки обрт, рекоше наиме да је Андраши прекинуо везе са традицијоном политиком аустријском на истоку и да је инаугурисао нову политичну еру у том питању. То се означавало као мирна конкуренција Аустро-Угарске са Русијом, која је исто као и ова заинтересована у том питању. Нико није могао да означи у чему се састоји та нова Андрашијева ера, та аустро-угарска конкуренција с Русијом.

Било је времена, кад је европски запад хтео да створи на средиземном мору велесилу, која би посредовала дотицај остале Европе са огромном Русијом и која би на тај начин ублажила ону противност, која постоји између козачке и остале Европе. Аустрији се намењивала та улога. Но данашња Аустро-Угарска се хваста својим савезништвом са самом Русијом и ограничава се на просту конкуренцију у мирном источном развитку. Колико пак може овака Аустро-Угарска конкурисати са Русијом у славенским симпатијама, лако је пресудити, ко мисли без предрасуда. Сами аустро-угарски новинари наваћају, да се Русија морала извити из тог троје-царског савеза са чланком „Пр. вјесн.“ због тога, што је путујући са Аустро-Угарском, била у опасности, да проигра своје славенске симпатије. Види се по свему, да Аустро-Угарска гоји своје особене назоре и да смишља с обилажењем и повијањем изиграти Русију. Европа зазире од тог да балкански полуоток не постане природним развитком својим нека врста јужне Русије, ма и не била ова под непосредном власти руском. Да се томе доскочи Аустро-Угарска је узела на себе ту тешку улогу и Андраши се машио тог задатка.

Међу тим Русија се хвали не без основа, да има у својој врсти савршену државничку вештину. Та државничка вештина као даће и овом приликом опробана бити. То се почиње да опажа по свим знацима, што се указују на политичном небу. Најбоље се пак види по вестима, што искршавају у погледу аустро-угарске источне политике. По тима се види неодлучност и кубура аустријска. Пре неки дан брујало је, да се овде озбиљно спрема оружана интервенција и с неком радости цитирало се из „Тајмса“, где овај позива Аустрију, да игра и опет улогу међународног полицаја. Данас се већ исмева „Тајмс“ са његове превртљивости и најодлучније се каже, да оружана аустријска интервенција није никако ни била предмет дипломатског преговарања. Уз то се уверава с те стране, да ће интереси ове монархије брижљиво очувани бити и да ће државни положај изићи оснажен из ове дипломатске акције троје-царског савеза,

Међу тим листови, који нису у непосредном дотицају са аустро-угарском владом, али су иначе прилично извештени недају се утешити тим полузваничним уверавањем, него озбиљно опомињу државнике ове монархије. „Угарски Лојд“ показује прстом на Србију и Црну Гору, каже да је Филип Христић, изасланик српски на Цетињу склопио уговор између Србије и Црне Горе, који се састоји из 6 тачака и где је утаначен савез тих двеју кнежевина српских. Вели, да је то све учињено на миг из Русије, где се нешто велико спрема за балкански полуоток. Опомиње аустро-угарске државнике, да незатварају очи испред опасности и да се неуљуљавају у мислима, као да је свеза између Беча и Петрограда она иста, што је пређе била.

Скоро ће време показати, који су имали право. Свакако се спремају на све стране велики, за Српство можда одлучни, кораци. Наступиће догађаји, који ће у повесници бити крупно забележени. На српским је државницима, што данас рукују у кнежевинама, да уоче све околности, да увардају прилике, што им свеци-дипломате вргоше, та да поспеше онако, како ће будућност Српства осигурана бити. Догађаји корачају, ваља пазити, да не надкриле и не прекриле сва надања нашег народа!

—ђ.—

СРПСКИ УСТАНАК У ТУРСКОЈ.

✝

Велике губитке пише „Глас Црногорца“ објавише нам наша два последња телетрама из Острога.

На Пренћане погибе војвода Шараначки

Тришко Ђаковић,

којему је дан прије на истом мјесту погинуо отац Симо.

Од како је букнуо овај устанак херцеговачки војвода Тришко са капетаном Јоксимом Кнежевићем управљао је с војском шараначком и непрестано храбро се био с Турцима у поља Пренћане и све до близу Бијелога поља и Пљеваља.

Он је и од прије познат и признат био као јунак, вазда међу првијема.

Како живот, тако му је и смрт јуначка била.

Опкољен са осамнајест вјернијех друга, од велике силе Турске, борио се као лав гледајући смрт јуначке браће своје, који падоше један за другим крај њега. Савладан ранама, паде и сам. Турци полећеше да му главу посјеку, а он, тешко рањен, уби из револвера још 6 Турака врх себе.

Дивно ли је замјенио своју јуначку главу!

Покој му души слава имену и спомену његовом и његове храбре дружине!

Тришко је имао тек 36 година.

Шест дана доцније, код Вишњице, паде опет јато соколова.

Погибоше

Милован Станковић и Филип Војновић и с њима четрнајест добријех друга.

Они погибоше славно као што јунаци гину — са бутим ножевима у витешкој руци, напојенијем крвљу турском.

Када су се виђели опкољени од велике силе турске, са сваке стране, осуше огањ из пушака на њих и са голијем прсима и ножевима голијем јуришаше на њих и јуначки — падоше.

А 26 брата њиховијех проби се кроз проређену војску турску, — да и опет вијуже за слободу и да свете браћу своју.

Слава онијема, а срећу овијема Боже дај!

У прошлу недељу сахранисмо

Сава Мићунова Пејаковића

из Љубиња.

Он је, као добровољац, још у почетку устанка отишао у Херцеговину. Учествовао је у свијем бојевима у доњој Херцеговини и одликовао се као најбољи јунак, а као такав био је и од прије познат међу Црногорцима.

У последњем боју у Зупцима у војсци Пека Павловића, допао је тешкијех рана. Из Зубаца био је пренешен у Нови, а одатле на Цетиње и овђе испустио своју јуначку душу.

Погребу његовом присуствовали су гг. сенатори и на челу им предсједник сената г. Божо Петровић.

Слава му!

„Истоку“ дописују из Дубровника:

„О политичном положају херц. устанка могао бих вам дуго причати. Интриге и лична протеривања међу војводама, што се све са стране подпомаже на цвевном су реду. Ми Срби ако смо родољуби, треба да покривамо своје зло јер немора цео свет заједно са дипломацијом сазнати о ситним зађевицама,

Од куда се те зађевице појављују, ви ћете и сами погодити. Пеко Павловић и поп Миња гледају да оборе Љубибратића, само зато, што је овај дошо из — Србије! Ми међутим остављамо, да историја жигоше све подле династичке сплетке па ма оне с које стране долазиле. Ја знам да се Миња бори за српство — а за остале не бих могао то казати.

Ово се још све даје у осталом разумети, јер то је давно познато, да није ни на Цетињу све око злато, што се сија.

Али зна се да овде има гадних и подлих агената за извесну изгубљену ствар. Познати Ђоко Филиповић, за кога је још Хубмајер рекао, да је аустријски шпијун, после силних и гадних интрига противу Миће, после пада манастира Дужи протеран је од свију тамошњих устаника. Ђоко Филиповић је присни друг Владе Љотића, познатог шпијуна и агента Карађорђевићевог. Он је амо дошао са још неком пропалицом Ђоком Стојановићем, да праве саме сплетке. Амо у Дубровник најпослије стигао је и сам главом Влада Љотић, који подржава свезу са „Мркоњићем“ (што је у једном боју у Босни издао устанике) и који се овде исказује као дописник некаквог „Ст. Ослобођења“, које кажу да у Србији излази.

Овај Влада Љотић има силне паре, које добија од Мркоњића, од Интернацијонале (!) и од аустријске владе, којој је циљ, да замути воду у устанку, како би и она могла шта уловити. Ми опомињемо све свесне родољубе, а нарочито одборе далматинске, да се чувају ове протуве, која је дошла тамо само у тој цељи, да завади и поцепа усташе и на тај начин приправи земљиште за свога „изабраног“.

Овом приликом још нешто да кажем. Кад сам пре бранио Мићу у „Истоку“, од Карађорђевићевог шпијуна Љотића споменуо сам и његовог побочника Косту Грујића кога нисам лично познавао. Сад је овог Косту постигла иста судбина, што пре и Филиповића т. ј. протеран је из херцеговачког табора због неких „швиндераја“ шта ли. И сам га се Миња одрекао, јер ево данашњи трсћански „*Витадино*“ доноси ову изјаву: Љубибратић овај вођа устанка у Херцеговини, моли кроз нас све новине да огласе, да адвокат Коста Грујић, пошто се није услед на њ управљена позива повратно натраг, те констатирајући тим своје самовољно поступање, да нити с њим (Љубибратићем), ни с ниједним устаничким војводом у Херцеговини не стоји у никаквој свези те да би он што у Љубибратићево име подузео или с њим или с другим којим војводом хтео у свезу ступити. Овим ово оглашујемо и молимо све новине, да исто учине.“ Швиндлере не треба бранити, ма се под каквом образином скривали.“

ПОМОЋ! ПОМОЋ БРАЋО!!

Ствар народног ослобођења у Босни почела је нагло малаксавати. Томе није узрок зима и непогода, већ крајња оскудица у свему, што је нужно за четовање. —

Да не пламти у грудима крших јунака толика љубав ка слободи; да целатска недела не расту сваким даном и братска проливена крв не вапије за осветом, — данас сигурно не би било ни једне чете усташке у целој Босни, јер су невоље превелике које усташи морају да подносе.

Дивити се мора човек нечувеној одважности браће наше кад их види где голи и боси на овакој зимској непогоди прелазе у Босну са голом пушком и десетак фишека муниције да са целатима својим мегдан деле. Са овако тричавим сретствима и са сволико невгода и неприлика, није се ваљада ни један народ за своје ослобођење борио.

Извори, из којих је доселе усташима притицала помоћ, као да се почеше сирвавати. Зар рођена браћа хоће да се одреку браће своје у дванаестом часу мученичке борбе? Зар побратими Хрвати заборавише на побратиме у одсудном тренутку? Зар званични представници Србијини ударише каљавим путем своји претходника? — Зар хоће да им народ српски удари на чело жиг издајства умочен у мученичку братовску крв?! — Ах! Ми стрепимо од страха, пишући ово, за срећан излазак ове свете борбе народне за срећну будућност народа нашег, јер видимо да се храбри борци напуштају сами себи, ми сумњамо у снагу „родољубља“ нашег којим се толико размећемо; ми се бојимо да побратимство Хрвата није искрено; ми се стидимо шепртљарења и кукавичлука српске скупштине; ми се стидимо од шеретлука званични представника Србијини; ми се ужасавамо од издаје, јер видимо „братске“ руке помажу копати раку револуцији народној, светој слободи и видимо око раке целате слободе где чекају да баце коцку на будућност народа нашег! . . .

Ове редке пишемо свежом мученичком крвљу браће Милошевића, која сва три падошо јуче турском издајом од целатске руке на ушћу крваве Уне. Заклињемо крвљу њиховом сву браћу, побратиме Хрвате и све људе без разлике вере и народности, којима животињска себичност није сбрисала последњу искру човечије врлине да похитају бедној браћи и мученичким борцима у помоћ сад или — никад!

Време је скупо и у свакидањем животу а у револуцији где све иде џиновским корацима, минути се мере годином свакидањег живота, —

Ми знамо, колико се до селе из разних српских и хрватских крајева притекло браћи нашој у помоћ; на томе свима од нас у име несрећне браће срдачна хвала! — Али, све је то још — мало: Потребе које бегунаца и њихне сирочади, које пак усташа-делија тако су огромне, да се шале подмирити не могу. Званична Србија нек се стиди своје помоћи! Она треба да си избије из главе, да може Босну са хиљаду дуката ослободити. Помоћ њихна у новцу није још ни навршила поменуту своту. Усташима се пак непрестано из Београда довикује. „истрајте до *пролећа* (до ког?!) па је ствар добивена!“ — а не пружају се сретства да се то изврши. Није ли то смешно, жалосно а и грозно?! — На шта се троши новац, који је српска скупштина одредила на циљ ослобођења? — Ми видимо где се добровољачке чете у Србији распустише; нами шаљу непрестано људе из тих чета голих руку без крајцаре да их ми издржавамо и у Босну у чете отпремамо. То тако не иде; то води пропасти устанка. —

Народ је у овим крајевима устао био листом на оружје и он га положио не би док не би слободу своју извојевао да сте ви господо београдлије потпомагали га сретствима, која је од вас тражио. Једино са вашег шепртљарења клонуо је устанак у најбујнијем добу. Голим рукама и вашим празним обећањем устанак се одржати неможе. То ви добро знате па ипак нам само гола обећања шаљете! — Ово вам довикујемо у име браће наше последњи пут: ако сте ради да потпомогнете озбиљски свету ствар народног ослобођења, пошаљите обилну помоћ, којом ће се моћи подмирити најпрече потребе; али то треба да чините што пре да не буде после — trop tard! — Помоћ Помоћ браћо!! —

На Уни 3. новембра. !—

БУЏЕТСКА РАСПРАВА НА УГАРСКОМ САБОРУ.

(Наставак.)

(*Трећи дан.*) У суботу говорили су: Ригаљи (од кр. л. против), Ј. Балог (за), Борлеа (Роман против) Бауснери (Сас, против), Бујановић (од десенице, против), А. Пулски (за) Густав Кап (Сас, против), Чанади (од кр. лев. против) министар-председник Тиса (за).

Ригаљи с тога не прина буџет, што он значи *ослабленье* врсте грађана што земљу поседује.

Борлеа је рекао: Ја неприма буџет ни са гледишта народности; јер на све народности у земљи једнаки се терет намеће, али им се недаду једнака права. Говорник наводи више тегоба, међу осталим, да се забрањују романске школске књиге, да се поднесци не могу на другом до на мађарском језику давати, да се не допушта народностима држати своје барјаке и т. д.

Бауснери је говорио: Буџет овај ни мало није бољи од пређашњих. Нашто је онда била Кабинетска криза, нашто инсценирање партајске фузије, кад су пропале све наде које се полагаху у то? Уведени су нови порески закони, штедња се до крајности тера, а ипак је финансијско стање горе, нужни су нови порези нов велик зајам. Како да се разјасни тај жалостан резултат.

Угарска, која је 1867 године задобила своју државну самосталност хтела је одма да се изједначи са осталим западним културним државама а нема народнопривредне снаге за то. Угарска је скоро искључиво агрикултурна држава, нема нимало велеиндустрије, средства за промет нису довољна. Нема ни душевне ни телесне снаге, народна света стоји иза културе западних европских држава.

Земља је богата у природи, али ми немамо снаге да то употребимо. А што је најгоре ми немамо ни времена за то, јер нас нужда гони, а помоћ треба да је брза. Немамо новца, јер сав доходак, сву финансијску снагу земаљску пождере машина државна.

Све то долази са погрешна правца, са прецене самог себе, која нас је нагонила да не чекамо времена, него смо на јуриш навалили у редове најнапреднијих држава европских. (Немир у центруму) И ова влада није знала ништа боље започети, него дугове правити, порез повишавати, а докле год се тим путем иде, дотле ће свака влада брзо свршавати.

Или дакле морамо остати на досадањем путу и све се даље заваљивати, или морамо државну машину другије удесити, и трошкове смањити, другог излаза нема.

Само се променом системе даде помоћи. Ово се истина толико пута рекло, али кад дође до збиље, онда се ту нађу хиљаду приговора. Говорник зна само за један пут, како би се помоћи дало, а то је да се ограничи, да се напусти државна величина дотле, докле се неизједначи доходакса издатком. Рече се да ће тиме у опасност доћи опстанак саме државе. Но зар би пропала Угарска, кад би ми имали само пет министара, кад би се трошкови на хонведе смањили као у Аустрији на $3^1/_2$ милиона? Ја то никако не држим, него би напротив угарска држава чврће се утемељила и добила времена да се за своју мисију оснажи, да исту обезбеди.

Ако нас ђаво који нас подбада, да се правимо велесила неостави, ако болест још дуже узтраје, онда се треба плашити, да ако Угарска још један пут падне, неузговори се: Magyarország volt, de — nem lesz! (Мађарска је била али — неће бити.)

Говорник зна, да он таким разлагањем неће се сабору допасти, али у садањој прилици ако је и горка мора се истина рећи. Говорник жели да се одржи, да процвета угарска држава, али баш зато говори голу истину.

Што се тиче планова министрових у њима је само то позитивно, да ће се порез дићи и да ће се зајам узети, све је остало само план конјектура нагађање. Из свега види се да министар само порез на порез товари. И то бива у мирно доба, и то чини влада о чијем се патриотизму неда посумњати. Влада истина све то чини у најбољој намери, али без икаквог успеха.

Земља се много узда у резултате царинског и банчиног питања, а влада на све то ћути. Истина рекао је о томе нешто министар-председник али ништа мериторно.

Земља има право искати да се боја покаже. А била би дужност владина, да се једанпут престане играти жмуре, јер или има земље рећи да треба добру да се нада и онда би та реч добро чинила, храбрила би нас: или има да каже земљи, да нема ништа добро очекивати, онда треба за времена илузије да растера, треба земљи чисте воде да наточи.

Говорник свршује с изјавом да неприма буџет за основ специјалној дебати. (Одобравање на крајњој десници.)

Бујановић је наводио: да је приход за год. 1876 предрачуњен на 206. мил. фор. но да по резултату истински приходи од год. 1874. и 1875. немогу се више узети од 195. мил. мање од прелиминара; дефицит ће дакле износити не 15,600.000 ф. него 26,900.000 ф. и кад се придодаду још 2. милиона интереса за нов зајам што ће се узети за каса — резерву, то износи 28,900.000 ф.

Чанади је почео са илустрацном промене у партајском положају садањег председника министарства од 1867. до 1875. Он је тим заједљивим примедбама додао, да се народ бог зна чему нада од садање владе, но време ће показати, да народ сада живи у обмани. По назору говорниковом народ мора пропасти, ако се неизмене државноправни основ од 1867. год.

Министар-председник *Тиса* је реплицирао на нападаје Чанадијеве, рекавши, да он својим принципима никада није неверан био, да он никада није ништа радио без одобрења својих бирача. Никада вели није своје назоре затајивао. У осталом, рече у жестини, ја нисам ником одговоран, него моме народу и краљу. На Борлеову примедбу, да се не пази на језик народности, одговара министар, да он не забрањује, где закон допушта никоме употребу матерњег језика, али је препоручио, да је боље служити се мађарским, јер се тако ствар брже реши. Њему изгледа да је то народ добро примио и да се извлачи из канџи народносних агитатора, јер иначе не би се вели Борлеа за то жестио. Одговарајући опозицији на десници, вели, да се ови не слажу; једном, вели, влада мало а једном много штеди. Један хоће да буде пет министра као у Белгији, а заборавља да је Белгија уређена држава, а Угарска се тек сад организира, те има много више посла, а неког мора бити, ко ће тај посао радити. Опозиција на десници, вели, иште још једнако редукцију чиновника. То је имало места пређе, а сада не, јер је већ много редуцирано и садањи званичници су претоварени послом. Опозиција на десници иште именовање чиновника. На то се министар председник најлепше зафаљује, јер би ти чиновници још више стали државу, јер би морали пензију добити. Опозиција на десници неће да изађе на среду са детаљираним програмом, али ипак баца варнице у народ, које народ варају а тиме ради несавесно. Што се тиче царинског и банчиног питања, изјавно је на послетку министар одлучно, да он у ствари која је још у претресу, неће ништа мериторно саопштити.

Изјава министра Тисе много је чуднија из уста оног човека, који од заступника народних иште безусловно поверење, исти се игра жмуре са живцем народним са царинским питањем.

Ко је то, што иште неограничено поверење? Јели то човек, који је показао да је толико израдио, да се може ослонити и даље на њега у најважнијим питањима. Није. Министар Тиса може се досада само на велике — речи позвати; но стој! Његова је заслуга што су тако драговољно вотирале наше делегације, те су се наши државни терети за неколико милиона повећали, и он је аутор оних закона за реформу, којима ће се наша управа поправити.“

„Уг. Лојд“ примећава на полемику између Чанадија и Тисе следеће:

„Горку истину морао је данас министар Тиса од крајње левице слушати. Карактеристика Чанадијева задрла га је тако, да је у полемици својој заборавио и на кућни ред, те је преко допуштеног времена говорио.

Данас је показао Тиса, да се и он неда више вући за нос од шаблонског либерализма. Његове речи: „Ја сам одговоран народу и краљу“, ударају јако на „државни удар“. Као „либералац“ и шеф „парламентарног“ министарства, треба госп. Тиса да зна, да само демагози директе „народу“ говоре, човек парламентаран гледи у сабору народ.

ДОПИСИ.

Из Босне 1. новембра. Разговор ђенерала Игњатијева са Султаном уродио је с једном накарадом, правцатом бруком. Рауф-паша установио је један нов мутесарифлук. Па знате гдје? У Гацком где до сада нити мудирлука не бијаше, а где сад нигде ништа нема него пустош.

Наименовао је арменина из Азије, Костан-ефендију, оног истог, који је у свима посланствима од кад је наш устанак почео, само се обрукао. За благајника дат му је чивутин Зеки-ефендија, а за перовођу католик Фатим ефендија, обојица бијаху писари у суду сарајевском.

Није ли ефект учинила руска нота? Сад имамо Гацки мутесарифлук са арменином, чивутином и католиком на челу. Сад нам ништа друго не остаје, него положити оружије, и помолити се богу за дуг живот Султана и руске ноте и нови мутесарифлук, као што су учинили они који су ово писмо саставили и подписали а то бијаше комисија законодавна у Мостару које вам у пријепису шаљем. (Штампамо га међу смесицама. У.)

Па треба ли овоме коментара? И доста је велика штета, што смо ми упорни па не видимо те царске милости, него на мјесто благодарности, ово дана смо ударили на Загорје и сво благо, које нам Ченгић са својим пљачкашима бијаше отео на ново повратисмо, и уз то у Јелечу преко 300 Турака посјекосмо. Ово је наш одговор на руску ноту и на њезин плод, нови гацки мутесарифлук.

Збиља ако Русија мисли са безпосленим и празним нотама наше симпатије задобити и с тим изтрћи нам из шака наше убојно оружије, она се онако исто вара као што се Тајис по Нору двадесет година вара односно султанових обећања и лажљивих фермана и ирада.

Говори се: *да коначно рјешење нашег ослобођења искључиво зависи од велесила.* То не разумјемо па колико му драго стојали на земљишту реалне политике; јер нити ће Турска без крви и своје погибије допустити наше ослобођење и уједињење нити ћемо ми престати борити се и крв проливати док ослобођење и јединство не извојујемо. У оба случаја, велике силе ни једну страну без бајонета принудити не могу на капитулацију. А оће ли уђи *све* с војском у Босну и Ерцеговину, да: или Турке принуде или нас? Није прилике. Ми бар одма при почетку њине позитивне интервенције изјависмо или: сирт или слободу. А и да Турска не мисли на попуштање без крви и погибије, доказала је и доказује, Ништа није лакше, него да се руској ноти и свакој другој оно исто догоди што се је догодило за време критског устанка, кадно на колективну пријетњу *свију велесила* Турска им одговори: „Хвала вам што ме на миру остављате; и не само што нећу ништа учинити за Крићане, него одма заповједам да 50.000 војске у Грчку улазе.“

Па шта учинише те велесиле на ту ћушку? Кад су свуд замке помећали онда рекоше Грчкој: „да напусти Крићане“ а на томе прође турска ћушка.

Ми не презиремо моралну помоћ велесила, јер на ту имамо подпуно право и неизмјерних заслуга али не може нам се рећи да не стојимо на реалном земљишту што невјерујемо, да ће нам велесиле дати нашу слободу, и да цигло од њих зависи коначно решење нашег ослобођења.

Ми смо казали, па то опет опетујемо, да три сјеверне велесиле не могу до краја у свему сложно ићи у нашем питању.

Аустро-Угарска никад не би *добре воље пристала* на наше ослобођење и јединство, него *на измјену го-*

ЛИСТАК.

PRO NIHILO.

Већ из Бизмарковог расписа од 23. дек. 1872. види се, да је државни канцелар озлојеђен на Арнима, и то се не може разјаснити са простом разликом њихових *назора* о Француској. У главном су се они слагали. И Бизмарк и Арним хоће — ослабљену Француску, коју би унутрашњи раздор спречио да тера политику освете и која би што неспособнија била за савез. Само што Бизмарк све то налази у владавини Тјеровој, који утврђујући републику, спрема анархију. Арним напротив опажа у консолидовању (утврђењу) републике опасност не само за Немачку, већ у опште за монархију; република и анархија нису му као његовом шефу истоветни појмови, он се боји развитка републиканских идеја. То је отворена диференција између њих, даље не; да је пак Арним по својим *назорима деловао*, да је одступио од датих му напутака, о том неговори Бизмарк.

Бизмарк вели између осталог: „Мој службени положај налаже ми, да заступнике њ. величаства кад ми се учини, да се њихови извештаји оснивају на лажним предпоставкама, упозорим на то и да истину изнесем било то заједничким разлагањем или у случају, где се тиче рачуна за будућност и где се у том погледу споразум постићи неда, да *назор определим*, на ком се оснива она политика, коју ја саветујем њ. величанству, и испред ког се мора одступајући назор посланика дотле уклањати, док њ. величанство мени поверава вођење спољних послова Немачке . . . Ресор спољне политике може мање но који други трпити различито расправљање; то би по мом мишљењу тако исто опасно било, као н. пр. у рату поступак бригадира и његовог дивизеонера по једно другом противречним операцијоним плановима.“

Брошира вата те речи. Бизмарк није хтео заједничко разлагање поради истине, јер није хтео да се с Арнимом састане, а неможе се узети као да се неби могли споразумети у погледу рачуна за будућност. Арним је морао предпоставити, да државни канцелар још једнако мисли, да би Гамбетина владавина била casus belli (случај рата), па кад је мислио, да је Гамбета насљедник Тјеров, је ли онда смео бити наклоњен Тјеру? Бизмарк је захтевао сад, да он напусти то своје схваћање о Тјеровој влади и да прими оно Бизмарково, по којем Тјер није био опасан. Брошира вели да је то Арниму било немогуће.

Међу тим се Арним ипак нашао побуђен, да прилагоди своје мишљење о Тјеру онако, како је канцелар мислио, и оснива ту промену на посљедицама, што је Тјер искусио услед своје споменице на народну скупштину у новембру. Тјер је тад постао слабији и мање способан за савез, но што је то, можда криво, мислио Арним пре тога. Писмо у том погледу на Бизмарка управљено завршује се овако:

„Карактеристика је данашње ситуације, да г. Тјер остаје довољно снажан, да изведе франкфуртски мир, ал преслаб, да спрема ратна изненађења за најскорија времена.

У тим околностима . . . . мислим, да су нестале нијансе са површине слике, које су вашој светлости дале повода страховању, да би се ја могао ставити у опреку намерама о којима ме је почаствовала ваша светлост обавестити на начин, који је несумњив.“

Кнез Бизмарк није ваљда осећао потребу, да каже колико је постигнуто споразумлење, јер на писмо Арнимово *није дошао одговор*. Међу тим су баш у то доба полузванични листови почели ударати на Арнима, на његову одвратност према Тјеру и на његову протекцију према монархистама. Брошира одбија најодлучније та окривлења, као што и нема досад доказа за њих. Но то није сметало, да се ипак верује истим гласовима. Зашто? Брошира вели: „Наша је земља нарочита домовина а наше доба доба усредсређене и монополизоване производње јавног мишљења у служби власти. Оно није мишљење свију, можда ни највише њих, али оно је једино, које сме без казни да дође до речи . . .“

Брошира уверава, да је Арним од јануара у најбољим одношајима остао према Тјеру. За доказ томе наводи познати уговор од 15. марта 1873, по којем су напустили Немци још заузету земљу, око којег је преговоре Арним водио и које би и довршио, да није — — —.

Овде долазимо на најзанимљивију епизоду брошире. 7. фебр. Арним у тајном писму на Бизмарка предлаже, да се изиђе жељи Тјеровој са неким уговором у погледу очишћења француског земљишта од немачке војске на сусрет, са условима, који су приложени. Међу којима под 5) поседнуће Белфора, док се не измири остатак дуга и под 6) неутрализовање четири департмана до 1. марта 1874. 4. марта добије Арним из Берлина од цара дозвољени нацрт уговора с налогом, да исти Тјеру достави. Место *1. марта 1874.* као термин неутрализовања департмана стојало је *5. септ. 1873.* Али Арниму се рекло, ако се буде могло израдити до 1. марта 1874, да ће то по државу само повољно бити. У погледу на Белфор речено је у истом напутку: да је то поседнуће *политична нужност* и да се иначе неби одговорило јавном мнењу Немачке. Та је тачка одлучна, ако се хоће да дође до споразума.

Арним је превео добивен нацрт на француски и метнуо је место 5. септ. 1873. 1 март 1874. Саопштио је Тјеру 5. марта, који је тад болестан био, у Верзаљу исти нацрт и оставио му га је. О Белфору није стојало ништа у нацрту, јер се за то имао засебан чланак да састави. 8. марта предао је Тјер посланику проту-нацрт, који се у главном слагао са немачким, само је као термин за неутралозовање био означен 5. септ. 1873. Кад је Арним Тјеру то приметио одбио је овај с узрујаношћу заискано неутрализовање до 1. марта 1874. и ако је дотле то питање равнодушно расправљао. Како се то даје разјаснити? Тјер је другим путем преко Нансија добио текст уговорног нацрта, што је у Берлину израђен и где је стојало 5 септ. 1873.

Арним је послао своје извештаје о преговорима 9. марта у вече преко курира, који су стигли у Берлин, како му се телеграфисало 11. марта. У вече 11. и 13. добио је Арним телеграме, у којима се каже, 1) да поседнуће Белфора до 5. септембра остаје conditio sine qua non, 2) да незнају, да ли је Арним званично саопштио председнику немачке предлоге. Бизмарк је пак 11. марта после подне и 12. у вече имао у рукама извештаје, мора дакле да нису још цару поднети били; могуће — мисли брошира — да их није Бизмарк читао, јер кажу, да је у оне дане био врло нервозан и није из спаваће собе изишао пре 3 сах. по подне. 13. марта био је Арним код Тјера, који је желио, да се брзо подпише уговор. Арним није био на то овлашћен а 14. добије упутство да се неподписује. Држ. је канцелар телеграфисао, да *он* хоће да закључи уговор са послаником француским, с којим се *он* споразумео. То се збило 15. марта — по традицијама дипломације мера једна, која се морала тумачити као дезавуирање оног лица, којој је уговарање поверено, и што је гроф Арним могао схватити само као личну увреду.

сподара. Русија никад не би добре воље пристала да Босна и Ерцеговина дође под Аустро-Угарску. Њемачка условно дала би Хабзбуршкој династији сву Турску. Српски народ добре воље *неће никад пристати,* поред дванаесет својих кнежевина да коначно попут Пољске као државна јединица и самостална пропане и то онда кад је као један човјек васколики народ прегао ослободити се и ујединити, или погинути.

Нити ми с тим нашу *племенску српску* взајућивост показујемо или другоме пришивамо кад као Срби оћемо да се с осталом слободном и самосталном браћом сјединимо. Не треба *нико* да се вара да је то циљ и крајња сврха нашег јуначког устанка.

Ако би Србија и Црна Гора до краја нас издале и напуштиле, тек онда настаје вријеме разговора о аутономијама и секонђенитурима и да нам несрбин поглавица буде.

Али поред свег тог, што се Србија још немиче, и што Црна Гора званично не казује да је у рату ми опет тврдо вјерујемо, да до тог доћи неће; да ће баш сад српско ослобођење и јединство пропасти, кад је скоро сав Балкан у пламену, кад је васколики српски и хрватски народ прегао, и кад сва независна Јеврона жели и подпомаже то ослобођење и јединство, и кад је Турска банкрота ту.

Који ово неверује] и који у овом смислу не ради, нити је родољуб нити честит Србин нити Хрват.

Ерцег-Нови 1 (13) нов. Херцеговци невјерују „Ирада", знаду они да је то у хартији завијена лаж, којом Стамбол засљепљује очи дипломацији, али рајн неће док и један тече. Једном су већ Херцеговци казали да ће или сви изгинути, или се ослободити срамног турског робства. А да се не мисле херцеговци мирити са својијем зулумћаром, ево вам доказа да су баш Срби Херцеговци прегнули јуначки изгинути, и себи подпуну слободу стећи:

24. октобра Турци из Плаве и Гусиња пођу да попаде нека села и разруше мост на Сућеску. Усташе их јуначки дочекају и послије жестоког и крвавог боја сузбију. У овом боју погинуло је Турака преко стотину а усташа 15 и 20 рањено. Истог дана удари друга Турска војска преко Превије да опали села Чегуне и Вајовиће. Срби дочекају Турке јуначки те их поврате натраг. Турци у највећем бјегу спасу се у куле код Превије. И овђе је погинуло много Турака а усташа 12 и ранило их се 26. Ово је војевање!

Исто 24 октобра Турци ударе на село Пређане са оне стране Таре, али Шаранци јуначко и крваво племе херцеговачко, као соколови дочекају Турке те их одбију и многе посјеку. У овој битки погинуо је дични старина Симо ђаковић војвода шарански и 15 усташа бјеше рањено. У суботу пак 25 октобра опет навале Турци са много јачом силом на исто село Пређане. Срби храбро дочекаше Турке и послије жестоке битке сузбију Турке сретно назад. У овом боју погинуо је гласовити јунак Трипко ђаковић син војводе Саве, који је дан пре погинуо. Трипко је на бојишту рањен пао, те Турци са свију страна навале да посјеку рањеног јунака. Али храбри Трипко, преи да је смртно рањен, не даде Турцима живу своју главу, он се брани револвером и већ око њега лежи мртвијех шест Турака. На посљедку брани се сабљом, јер неможе пушке напунити будући му десна рука преломјена и нога у колену. Али ко ће силе одољети, витешки Трипко паде а Турци прискочише, те га свега на комаде исјекоше. Дивна јунаштва турскоГ!? У овом крвавом боју, што је трајао цео дан погинуло је мноштво Турака, а да нијесу побјегли још би им горе било. Од Србаља пало је 18 мртвијех и 23 рањена. Слава вам јунаци кад тако храбро падосте за вјеру и слободу српску.

У недељу 26 октобра усташи ударише на једну Турску кулу у Гацко у којој је било 20 Турака. Послије кратког боја Срби на јуриш освојише кулу, те им се предаде 15 Турака, остали изгинуше при обрани. Усташи ову кулу изгорјеше а Турке све слободне пустише. А како Турци поступају кад заробе којега усташа? Нека премудра „дипломација" одговори! — Истог дана Срби су у Гацком отели тајин Турцима, у овој пригоди погинуло је низама 19 а усташа само се ранило 14.

У четвртак 30 октобра код Пљевља обколе Турци Милована Станковића и Филипа Војновића са два табора низама. Срби видјевши да ће изгинути одлуче да по једну пушку опале па да јуришу кроз Турке не били се како спасли. Станковић и Војновић са својом четом од 42 момка опале пушке па ханџаром у руци јурну у хордију Турску. Ту настаде прави покољ, гину Турци, али их је много а падају и Срби. Послије пуна три сата крвавог боја срећно се пробију кроз Турке само 14 Србаља здравијех и једанаајест рањенијех. Овђе су пале обје вође ове храбре чете Милован Станковић и Филип Војновић са 15 другова. Турака је погинуло преко осамдесет у овој битки. Хеј, жалосно српско преко осамдесет у овој битки, а „Пијемонте" српски сватовца игра! Да би своју главу изиграо! — Овај час примих вјест:

У сриједу 29 октобра осам табора турске војске пратили тајин из Гацке у Горанско. Лавар Сочица су 3000 (три хиљаде) усташа дочека турке и шњима се јуначки побије. Турци узмакну назад те се ушанче у Гатачком пољу. У овој битци, погинуло је 5 србаља и 20 их се ранило. Турака је погинуло преко 300 самијех глава посјечено 25 Мртви и рањени Турци још тако стоје међу обје војске Усташи су заузели пут, те Турци немају никуд и на пољу немогу за дуго остати. Србаља се све више окупља, пошао и Пеко Павловић са својом четом, биће покоља, биће крви, биће погибије, има ће шта Сервер јавити падиши. Баш су овог пута запали ђе треба. Хеј витезови српски светиле вам се деснице, удрите поганију да не кужи свијет. Покажите „дипломацији" да Србин још живи, да је јунак. Биће овде славне побједе ако Бог да. —

На Зупцима окупља се устаска војска, мисле опет ударити на турске куле. Многи су се завјерили да ће на јуриш ударити Турцима. И онђе ће бити жестоког боја, може бити прије него вам ово стигне, примићете мој брзојав да су усташи коју кулу на Зупцима разрушили.

Суторина је сва слободна, нема на њој ни једног Турчина. У Суторини су саде главни магазини усташке војске. Све је уређено да се ова зима славно и храбро проведе. Биће среће ако Бог да слоге и помоћи братске. У помоћ браћо слобода зове! — **П.**

—о.—а. **Петрово Село** 8. нов. — Српски устанак у Босни и Херцеговини код изображених народа нашао је симпатија; па заото и притичу сви народи, који слободу љубе и коима слобода на срцу лежи у помоћ Босанцима и Херцеговцима. Сваки је рад да принесе дарак на олтар свете цјели, како би се јадна раја једанпут свога петстогодишњег крвника ослободила. Ми Срби, Славени, коих се та света мисао ослобођења највише тиче треба да и свом снагом и силом подпомажемо.

И код нас купе се прилози. Црквена општина на предлог једног члана закључи 30 фор. из своје благајне послати нејачи босанско-херцеговачкој. Одбор женскиња приправи 25 фуната чешљанице, 20 пари кошуља и подоста завоја. Живиле овакове Српкиње! Одбор мушких такође не стоји скрштених руку; скупио је досад око 30 фор. Евала!

Овде се код нас налази један Херцеговац; он се издаје за капетана Мату Станковића Жеравицу; вели да путује у Беч ради неке тајне мисије, коју сада не сме открити. Ми сумњамо у истинитост његових речи. — Оволико за сада.

ЗАПИСНИК.

VII. сједнице епархијске скупштине дијецезе горњо-карловачке, држане у Плашком дана 10. окт. 1875.

(Свршетак.)

Бр. 99. Извештач чита поднесак проте Кнежевића, који предлаже, да се верски капелан премјести парохијалној цркви у Кореницу, и да се неке парохије личког протопопијата придруже кореничком протопопијату. Предлог одборски, да се први предлог протин уступи адм. одбору, а други да се неуважи с тога, што се има подићи крбавачки протопопијат, коме парохије те припасти имају. — Прима се одб. предлог.

Бр. 100. Исти чита предлог Јове Мрђановића, да се протопопијатски капелан Будачки прида проти Вучковићу. Одбор предлаже да се уступи дух. конз. — Прима се.

Бр. 101. Исти чита предлог пароха Машића, да се преставком или депутацијом на челу јој Његг. Високопреосвј. г. епископа умоли Његова Преузвишеност заповедајући генерал г. Молинари, да поднесе највишој санкцији саборски закључак, да свјешт. своју плаћу из порезног уреда прима. Одбор предлаже да дође на дневни ред. Ставља се на дневни ред и прима, да се обрати преставком.

Бр. 102. Исти чита предлог проте Беговића, да се изабере биљежник и фискал. Одбор предлаже, да се најпре стечај распише, па у идућој скупштини тај избор обави. — Ставља се на дневни ред. Скупштина усваја одб. предлог огромном већином гласова а предлог Беговића пада.

Бр. 103. Извјештач чита пароха Грбе предлоге под бр. 8. — Одб. предлаже уступити дух. конзист. — Прима се.

Бр. 104. Исти чита проте Кокотовића предлог, да се парохијално звање из Швице у Оточац пренесе. — Одб. предлог уступи одбору. — Прима се одб. предлог.

Бр. 105. Исти чита Луке Петровића под Бр. 5. Одбор предлаже уступити дух. конзисторији. Прима се одб. предлог.

Бр. 106, Исти чита молбу Јове Драгашића под бр. 19. — Одбор предлаже уступити духовној конзисторији. — Прима се одборски предлог.

Бр. 107. Исти чита молбу Јове Драгашића под бр. 20. — Одбор предлаже уступити административном одбору на разјасњење. — Прима се.

Бр. 108. Исти чита предлог Стеве Чутурила под бр. 23. — Одбор предлаже уступити епарх. школ. одбору. — Закључено обратити се народ. школ. савјету са представком.

Бр. 109. Исти чита предлог Чутурила под бр. 23. — Одбор предлаже уступити еп. шк. одбору. Закључено обратити се нар. школском савету преставком.

Бр. 110. Исти чита поднесак В. Маравића под бр. 24. — Одбор предлаже уступити дух. конзист. Прима се одборски предлог.

Бр. 111. Исти чита предлог Павла Ковачевића под бр. 25. — Одбор предлаже уступити духовној конзисторији са препоруком. — Прима се одборски предлог.

Бр. 112. Исти чита предлог Петра Шорка под бр. 26. — Одбор предлаже упутити сабор. одбору са препоруком. — Прима се одборски предлог.

Бр. 112. Исти чита предлог пароха Алагића под бр. 27. — Одбор предлаже уступити саборском одбору са препоруком.

Скупштина ставља на дневни ред и закључак изрече, да се крбавички протопопијат установи.

Бр. 114. Исти чита жалбу Николе Гвоића под бр. 28. — Одбор предлаже уступити дух. конзист. на уредовање. — Прима се одборски предлог.

Бр. 115. Исти чита предлог Јоце Живковића под бр. 29. — Одб. предлаже администр. одбору.

Предлагач захтева да се предлог стави на дневни ред. — Учини се.

Закључено ставити међу списе.

Бр. 116. Исти чита предлог Јоце Живковића под бр. 29. III. — Одб. предлаже ставити на дневи ред. Узима се у претрес и огромном већином гласова рјешено, да се сједиште дијецезана и епархијске управе премјести у Карлозац.

Бр. 117. Одвјетник Пауковић позива сл. скупштину, да Његовом Високопреосвештенству г. владики Теофану изјави своју подпуну благодарност на доброј и узвишеној вољи, којом је како ову скупштину сазвао, исту руководио, тако и на неуморном труду, кога је овом приликом у подпуној мјери показао. — Скупштина одазвала се са трократним бурним „живио."

Бр. 118. На предлог проте Поповића изабрани у одбор за одостоверење скупштинског записника ови: прота Поповић, парох Илија Машић и Хркаловић.

Бр. 119. Одвјетник Пауковић предлаже да слав. скупштина изрази Његов. Високопреосвешт. у свој записник топлу благодарност на љубави и доброј вољи, којом је г. владика ову скупштину руководио, и да дух радње г. епископа како је и у говову његовом, коим је отворио скупштину изражен, завлада с цјелом дијецезом нашом. — Скупштина одзива се са бурним трократно „живио."

Његово Високопреосвештенство захваљујући се скупштини на израженом поверењу, као и на срдачном одзиву, кога је његов позив у чланове епарх. скупштине нашао, те се лјепи број скупштинара у овако хрђаво јесење време из далеки и разстрешени крајева састао, да се братински и својски посаветује око овог врло важнога дјела по наш црквено-народни живот; уз жељу, да се опет и на овоме пољу срећно и здраво што скорије састанемо затвара данашњу задњу сједницу ове скупштинске сезоне. — Скупштинари уз бурно „живио" остављаше дворану.

НА ЗНАЊЕ.

Свима добротворним одборима за страдајућ Херцеговце, успостављенијем, јављамо да овђеју Рисну с даном у дан пада по 300—400 чељади херцеговачке ради примања обичног тајина у житу, који им се с стране владе црногорске за њих и за њихову многохиљадну у границу црногорску избјеглу породицу дијели. Сав овај народ при наступајућим несносним временима зимним мора да кишу, зиму, лед и тучу на отвореном пољу, док му се рана изда. проведе, пошто су све празне куће по Рисну дубком напуњене исте сиротиње што је на аустријском земљишту пребјегла. За силазећи народ по жито, хоће се дакле једна пространа кућа од греда и дасака, ђе би се у сухоти наша браћа и сестре за доба зимно склонити могли и огријати; а за то хоће се знатна новчана помоћ, коју није у стању подписани одбор издржати, будући је одвећ малу своту прилога добијао од које је непрестано сиротиње дијелио, и рањенике од бојева на Клеку и Зубцима од неко доба до данас лијечио.

Нужна је дакле помоћ од свију добротворних одбора на горњу сврху — и то напречац, док није народ од зиме помирати почео.

У Рисну на Митровдан.

За одбор:

Алексије Ђеловић, предсједник.

Конст, Ивелић, благајник.

Лука Огњеновић. *Прото Перазић.*

Илија Радовић.

НОВИ САД 11. нов. Из Карловаца јављају нам, да је саборски одбор решио и то преко редаида се секретару Хуберовом — Кишу издавајам. За издавање јако се заузимао патријарх и владика Стојковић. Против издавања био је др. Св. Касапиновић, који је уложио свој сепарат-вотум. Даље јављају, да 25.000 фор. што их је владика Живковић, док је био настојатељ манастира Бездана, народном фонду поклонио, основни су капитал, те се не могу поклањати и саборски одбор повратио их је натраг, а братство манастира Бездана поклонило је народном фонду интерес од тога новца. Још нам јављају да је школски референат Ст. В. Поповић, понудио се да издаје „Митрополитски Гласник" и да је то саборски одбор усвоио, но одбио је захтев истога, да одбор наложи црквеним општинама, да морају држати тај лист. Уједно добисмо и ту вест, да је административни одбор архидијецезе скинуо са председништва румске црквене општине Симу Милутиновића и тутора Младеновића, и решио, да се садања скупштина распусти а нова изабере, и у ову да не могу ући горња двоица. За комесара на рештаурацији одређен је Александар Јовановић из Саса.

— У прошлом броју у прегледном чланку изостала је при свршетку иза речи: „да је подмлађење Турске", реч: *немогуће.*

Смесице.

(Српска мајка.) Данашњи устанак у Херцеговини и Босној препун је јунаштва и иних врлина, које се приказују у крвавим ал' у толико узвишенијим сликама. Врело' народног полета и поезије није до селе никад усахнуло, само се у овим приликама бујније отворило. За доказ томе ево ове дивне, но и истините слике. На Невесињу погинула два брата. Мајка дошла после битке да распита за синове драге. Јунаци јој рекоше, да су оба славно погинула, па је запиташе: да ли јој је тешко око срца? Мајка им одговара мирно и тихо: „Што ћу да жалим, родила мајка соколе. па соколи одлећели!"

(Спаљивање књига.) Ево, шта се јавља из Цариграда: Кауниц је писао једно врло значајно дело о Бугарској, и неколико примерака послато је у турску престоницу, ал ти примерци нису дошли у руке оних, који су желили те књиге да читају; јер су турске власти задржале их и — спалиле исте књиге. Као што се види, Турци врло енергично цензурирају књиге, које су намењене за њихову земљу. Сигурно се придржавају оне изреке: ил је у њима што и у корану, ил не; ако јесте онда су излишне, ако није, онда schon gar не требају. Но као што то обично бива да се оне књиге тим радије читају које су забрањене, тако је то и овог пука било. Преко посланства, где Турци не смеју истраживати, долазе многе горње књиге у руке бугарске у Цариграду. Бугари који високо цене ту прву научну књигу о њиховој земљи и њиховој повесници, сад су баш расписали велику награду за најбољи превод Кауницовог дела. Нек је уз то примећено, да је скоро сво дело распродано, и да је писац други део свог дела скоро довршио. Како је покупио материјал и за трећи део, то неће имати нужде да опет полази у Бугарску, и да се изложи, да можда тамо због научна истраживања свог — спаљен буде!

(Турска адреса.) Чуда ради вадимо из турског листа „Босна", што у Сарајеву излази изјаву благодарности вилајетске владе у Сарајеву великоме везиру, што се опраштa десетинска четвртина и остатци данка до г. 1289. Изјава та гласи:

„По заповијести Вашега Височанства од 20. септембра г. 1291. Број 70. јавља се да се по милости његовога величанства Султана укида десетинска четвртина, која је прије некога времена стављена на царске вјерне поданике, који се земљодјелством занимају. и да се поклоњају остатци данака до године 1289, што се од сада има у протокол завести и обнародовати, и да се паравно закупници њихови јемци и богати људи, који држави дугују, из овога изузимају, и дат налог да се ова царска милост у свијем мјестима вилајета народу до знања стави.

Ова заповијест прочитана је у нашој понизној сједници с подпуним страхопоштовањем и као царска милост одмах на све стране обнародована.

Бог, кад хоће, да својом силом усрећи и обогати коју земљу, ставља је под крило великога и милостивога цара, који указује правду, која свијета вриједи и која се неможе језиком изговарати, и даје земљи законе правде и тако је и овај народ и држава од дана ступања на владу његовога величанства Султана, кад се је овај народ и земља славног дара удостојила обрадовала се бескрајној милости, коју у пуној мјери ужива, и није у стању своју благодарност језиком изјавити.

Између многијех дјела милосрђа његовога величанства Султана, која се овој држави и народу указују, указано је и сада једно, које поданицима капљу живота даје и приводи их на обале среће и благостања.

Зато ми небудући у стању за ову милост довољно благодарити, молимо се Богу, да он док свијету суди, и док год земљом и небом управља, поживи и у здрављу и слави подржи његово величанство Султана, који сунцем освјетљује лице земље, а Вашему Височанству овом приликом за ову милост, која ће за сво вријеме бити знатан догађај историје успјешности царске владе која унапређује благостање и богатство државе и народа, сви ми једнијем језиком своју нејаку благодарност изјављујемо и остајемо покорни свакој Вашој заповјести".

НОВИЈЕ.

— Краљ грчки санкционисао је закон о анулирању закона прећашње скупштине, које је донела без довољног броја чланова за решавања. Закон о реформи касационог суда, због кога је министар правде оставку дао примљен је у комори грчкој као хитан, те је министар повукао оставку Ратни министар пријавио је комори, како је неуредно прећашњи ратни министар управљао а има тужбе и против бившег министра марине. (Исто као у Србији. У.)

— Пештански Лојд од 8. о. м. има неку форму коминикеја у ком казује да „на срећу сасвим поуздано зна, да су увладиним круговима одлучно противни акцији, као што би била ексекуција аустро-угарске војске на земљишту усташком, и да такав предлог и не стоји на дневном реду дипломатски преговора."

Одбори у Херцег-Новоме и у Котору подниjели су и подносе велики труд и знатне трошкове око рањеника из Херцегевине, који се тамо доносе и оданде на Цетиње или Грахово преносе.

Тако исто са највећом пожртвованошћу заузимаху се око истијех рањеника у Новоме г. г. др. Медлитба и др. Милан Јовановић, и у Котору г. др. Милан Мартиниш.

Подписани одбор прихваћајући исте рањенике на даљу негу и лијечење, изјављују овијем најусрдније највећу благодарност свију и свијех народнијех бораца горе поменутијем одборима херцег-новском и которском и г. г. љекарима: Модлитби, Јовановићу и Мартинишу, а благородно дјело њихово наћи ће такође благодарности, а и награде у бољој срећи народа, којој својим трудом, припомажу.

Цетиње 30. октобра

Предсједник одбора:
митрополит црногорски:
Иларион

секретар:
Шп. Ковачевић

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ

ИЗИШАО ЈЕ

„ОРАО“

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР

за преступну г. 1876.

Од 8500 примерака штампаних, за сада само 1000 ком. „Орла“ стоје код нас још на стоваришту. Нове наручбине нека се упућују на Арсу Пајевића у Н. Сад.

Цена је „Орлу“ 50 нов., а ко поручи више од 10 ком. добиће га за 40 нов. комад.

Сада је баш изашао из штампе

ПОЛАЖЕНИК

КАЛЕНДАР ЗА ПРЕСТУПНУ ГОДИНУ

1876.

ЦЕНА ЈЕ КАЛЕНДАРУ САМО 20 НОВЧ.

Ко поручи за растуривање добија проценат 25%.

Може се добити и поручити код „српске народ. задр. штампарије“ у Н. Саду.

У наклади А. Пајевића у Н. Саду могу се добити:

НОВЕ МЕРЕ МЕТАРСКЕ

ПРОСТО УДЕШЕНЕ И РАСТУМАЧЕНЕ

СА 28 ТАБЛИЦА

написао

ЂУРА ПОПОВИЋ.

Књига има 64 стране, а цена је само 10 новч. Препродавци добијају рабата 20 до 25% према количини наручбине Наручује се за готово и по поштанском поузећу (per Nachnahme) код А. Пајевића у Н. Саду. Само познати растуривачи могу наручити без новаца.

ДОБРОВОЉНИ ПРИЛОЗИ

на херцеговачко-босанску сиротињу и нејач.

Ráčte prijať sbierku moju o prospech Hercegovských a Bosenských súženíkov, ktorú som z krestansko humánno slovanského súcitu ochotne predsävzal a ku ktorej prispeli:

P. P. H. B. 1 zl.; Julius Saić 1 zl.; Gustav Lauček 50 kr.; Alexa Dokič 10 kr.; Dušan Slavnič 1 zl.; Sava Erdelan 10 kr.; Štefan Baruskovič 5 zl.; Slovačik ešte malý 10 kr.; Mala Slovenka 10 kr.; Slováko vič 1 zl.; Z tureckej strany 21 kr.; Podbalkánsky 30 kr.; Chudobný Hováčik poslední turáčik 10 kr.; Syn Slovanstva 46 kr.; Sirota sirotám 20 kr.; Na o . . . . Hercegovcom 10 kr.; Vďačne 30 kr.; General Bieda 50 kr. Mileva Jocić 20 kr.; Anton Detl 10 kr.; Nad krivdou iednych slzu roniaci 20 kr.; Juraj Boskovič 20 kr. Ján Mičátek (driev 50 kr.;) teraz k zaokruchleniu summu 23 kr.; Dovedna 13 zl. r.

СВИНТОМАШ.

(Послао г. Лаза Гаванski.)

Мита Драгулић 6 ф. Неца Петровачки 8 ф. Милош Проданović 5 ф. Пера Стојић 1 ф. Адам Живковић 2 фор. Сава Пиља 2 ф. Сима Мајински 25 ф. Јоца Настић 10 ф. Марија Н. Миковић 5 ф. Јоца Борјановић учитељ 5 ф. Глиша Манојловић 10 ф, Јован Ковачевић 5 ф. Младен Гавански 20 ф. Коста Манојловић 10 ф. Мориц Великић 2 ф. Илија Јанковић 5 ф. Лаза Кајански трговац 1 дукат, Милан Ковачевић 5 фор. Лаза Манојловић 10 ф. Божа Плавшић 10 ф. Нанчика Кајанска 3 ф. Јоца Попић 1 ф. Влада Ковачевић 5 ф. Лаза Тодоровић 5 ф. Новак и Лаза Голубски 10 ф. Јоца Стојановић 5 ф. Александра Стојановића 1 дукат, Стева Ковачевић 5 ф. Стева и Наста Настић 1 дукат, Мила Јоцић 1 дукат, Милош Рунић 2 ф. Пера Дунђерски 5 ф. Сима Алексијевић 5 ф. Лаза Н. Манојловић 5 ф. Лаза С. Манојловић 1 ф. Лаза Кајански свећеник 5 ф. Евица Николић 5 ф. Младен Попић 50 н. Стојко Кајански 50 н. Мита Курјачки 50 нов. Живан Манојлов 50 н. Миша Попсавин 2 ф. Паја Манојлов 1 фор. Лаза Кајански 1 ф. Тоша Стричевић 1 ф. Ника Николић 2 ф. Ђока Мудрински 3 ф. Мирко Проданов 1 ф. Нестор Вардић 1 ф. Шандор Дунђерски 10 ф. Нестор Цветкаров 1 ф. Ђура Стефановић 10 ф. Лазар Николићки 1 ф. Аришко Сивачки 1 ф. Младен Вујић 1 ф. 50 н. Младен Грегоревић 10 ф, Тома Радишић 5 ф Лука Дебељачки мл. 5 ф. Ковин Марко 1 ф. Марта Поповић 1 ф. (Свега 268 ф. 50 н. 4 дуката.)

У Новом Саду 11. нов. 1875.

КОРНЕЛ ЈОВАНОВИЋ

Курз бечке берзе 11. (23.) нов.

% металици	69.65
5% народног зајма	73.75
Државни зајам од 1860 г.	118.11
Акције банчине	925
Кредитне акције	199
Лондон	118.40
Угарске разтеретнице	81.40
Темишварске разтеретнице	80.85
Ердељске разтеретнице	79.70
Хрватско-славонске разтеретнице	85.50
Сребро	104.50
Ц. кр. дукати	5.36
Наполеондори	9.01½

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњене врањеваčке парохије I класе отвара се овим стечај.

Надтицатељи имају сходно закону инструиране молбе нице своје, најдаље за 6 недеља, од дана првог уврштења потписаној консисторији поднети.

У Темишвару 28. октобра 1875.

3—3 ЕПАРХИЈСКА КОНЗИСТОРИЈА.

КУЋА на један спрат, на ћошку бр. 1763 у ћурчинском сокаку у Новом Саду код нове српске школе у николајевској порти, продаје се из слободне руке. Ближа условија могу се се дознати у кући код г. Јозефа Верндта, ц. кр. капетана у миру. 1—2.

Бечка највећа

27 новчића

ТРГОВИНА

припознате солидне ваљане фирме

БЕРНХАРДА ПОЛАКА

у Бечу, Кертнерштрасе 14.

(преко пута од Вајбург-гасе)

продаје цигло и само под најсавестнијим јемством за најбољу каквоћу и правост робе, непрестано

НАЈНОВИЈЕ

за свако доба године

ВУНЕНЕ МАТЕРИЈЕ ЗА ОДЕЛО

исто тако сваку, каквих год има врста робе, платнене, модске, курентне и преплетене; свилене и кадифене пантљике, чипке и реслице сваке сорте, и хиљадама другога еспапа.

Мустре и списак робе

шаљемо поштом наплаћено бадава.

Наручбине, па и најмање извршују се тачно с наплатом на пошти кад се добију.

Што коме не буде повољно, прима се натраг без замерке. 3—30

САМО У

ПОЛАКОВОЈ

најстаријој и најчувенијој

27 новчића

СВЕОПШТОЈ

ТРГОВИНИ

У БЕЧУ МАРИЈАХИЛФШТРАСЕ 1.

продаје се, као што је познато, под најстрожијим јемством за најбољу каквоћу и правост еспапа — увек што је најновије, у великом и на мало.

Вунене материје за одело

најфиније и најмодерније за свако доба године, а у свакој боји, чисто, пругасто, просто и шотски карирато, и то: **листер, рипс, плед-материје, диагонал, фланер, шефис** (чојано одело) — и многе друге сорте.

Платна, свакe врсте астаских чаршава и салвета од **цвилиха и даматса, градла**, белог или **сарбапог, прозорских завеса, шифона** 4/4, па и 6/4 широка; **перкалина, фирста, кретона**, и хиљадама другог сваког еспапа.

Подпуно стовариште **преплетене робе**, и **краватла** (поша) за мушке и за женскиње.

Највеће стовариште **свилених и сомотских пантљика** сваке редом боје и ширине. Вунених и блонд-реслица и чипки, па и прошивене са ђинђувама, и сваке друге робе од ове врсте, и то

СВАКО САМО ПО

27 новчића

Шаљемо тачно наручбине поштом, с наплатом кад се прими, исто тако **мустре и списак еспапски** с наплаћеном поштарином бадава. 6—30

„LA RAVISSANTE

PERFECTIONÉE.“

Најбоље, званично опробано средство полепшања за **госпође неопходно нужно, и за господу** хасновито.

„LA RAVISSANTE PERFECTIONÉE“ од др. де-Лежосеја из Париза чува свеж, младачки израз лица, чини кожу на образих меку и фину као кадифа, и јача белоћу јој; чисти пеге од сунца, млазеве жуткасте, црвен носа и сваку нечистоту с лица; чува кожу од бора и глача је; глача млазеве од богиња и чува лице да не попрни од сунца, и да се не испуца на оштром ваздуху, и чудновато естетички дејствује.

Има људи који праве фалишњу **„La Ravissante perfectionée.“**

Само је она **„La Ravisante perfectionée“** права, у које на стакленој теглици има две цедуљице и на њима ово француски пише:

„Jeunesse et Beuté“ „LA RAVISSANTE PERFECTIONÉE“ du Dr. de Lejossè, rue de Rivoli, à Paris; упутство како се употребљује; и судски протоколисана фирма **„ХАЧЕК МИКША** оптичар у Буда-Пешти, 8. Вачка улица 8.“

Ко тон **„LA RAVISSANTE PERFECTIONÉE“** сваки дан по једаред врхом прста утре лице или друго које место коже — одмах ће се уверити, чим је први пут употреби, о готово чудесном дејству исте.

ЦЕНА је оригиналној, париској стакленој теглици фор. 1·50; већој тегли ф. 2·50. једном комаду сапуна **„SAVON PERFECTIONÉE“** 80 новч., 1 туцету ф. 3·40. По пошти још 20 н. поштарине.

Добити се може у великом и на мало једино у главном комисијоном стоваришту за Аустро-Угарску, у **МАКСА ХАЧЕКА**, оптичара у Буда-Пешти. 8. у Вачкој улици 8. и код његових овлашћених препродаваца.

Наручбине писмом извршују се с најстрожијом тајношћу за наплату на пошти.

У Новом Саду може се добити у г. Е. В. ГРОЗИНГЕРА, апотекара. 4—50

НАЈЈЕФТИНИЈИ И НАЈБОЉИ

САТОВИ ЗА ЏЕП

продајем по долеозначеној најумеренијој цени.

Само за 3 ф. може се добити леп сат за раденике од доброг квалитета.

Само 4 ф. 50 н. кошта један леп женски сат у најлепшем фазону из алфеницсребра, који врло добро показује.

Само 6 ф. 50 н. кошта један врло елегантан Британија-сребрн цилиндер сат који врло добро показује и за који гаранцију прима.

Само 8 ф. кошта енглески сребрни цилиндер сат 13 лоти, са лепим сребрним заклопцем и укусним фазоном уз примање гаранције.

Само 9 ф. кошта један женски сребрн сат од врло лепе форме.

Само 13, 14 до 15 ф. кошта врло леп сребрн анкер сат, са 15 рубински камења са изврсним склопом, за ког гаранцију полаже.

Само 13 ф. 50 н. кошта прави енглески талми-златан ремонтоар сат, по најновијој системи, за навијање без кључа. Ови су сатови како са своје јефтиноће тако и са свога изврстног квалитета далеко чувени и полажем за њега гаранцију.

Уз сваки код мене купљени сат, дајем врло елегантан талми-златан ланац **бадава**.

Писмени налози извршују се само на послати новац или у наточ (per Nachnahme.)

Може се добити код

J. KANN

9—10 Wien Stadt-Wollzeile 21.

ЈАВНА ДРАЖБА.

Манастир Месић, код Вршца, продаје путем јавне дражбе сечу са 200 ланаца своје шуме.

Дражба ће се дана 18 нов. о. г. у манастиру држати.

Услови и модалитети могу се сазнати код потписане управе.

УПРАВА МАНАСТИРА МЕСИЋА.

ОБЈАВА.

Од стране овога кр. судбеног стола овим се у смислу §. 15. зак. чл. XXXV. год. 1874. на јавно знање ставља да је кр. јавни бележник г. Ернест Дуловић писарну своју 9. септембра 1875. у Паланки отворио.

Од краљ. судбеног стола у Новом Саду 6. септембра 1875. 1—3

ЗА ИСПУЊАВАЊЕ ШУПЉИХ ЗУБА,

нема бољега средства но што је ц. кр. дворског лекара др Ј. Г. Попа у Бечу (Stadt, Bognergase Nr. 2.) пломба за зубе, коју свако себи лако и без бола у шупаљ зуб утиснути може, а та се са зубним остатком и деснима тако чврсто споји, да зуб од даљег кварења сачува, и бол утиша.

АНАТЕРИНСКО ЗУБНО ТЕСТО

до дра Ј. Г. Попа ц. кр. дворског лекара у Бечу, Stadt Bognergasse Nr. 2.

Овај препарат одржава свежину и чистоту даха, а служи и томе, да зуби чисто бели постану, да се не кваре, и крепи десни.

АНАТЕРИНСКА ВОДА ЗА УСТА

од дра Ј. Г. Попа, ц. кр. дворског лекара у Бечу чува зубе од утрњивања, лечи зубну бољу, неда да се око зуба камен нахвата, и уклања с места смрад из уста. С тога се као најбоље средство за чистоту уста и зуба опима препоручује, који намештене зубе или болесне десни имају. Раскламкани зуби овом водом опет учврсте.

ДР. Ј. Г. ПОПА

Вегетабилни прашак за зубе

тако очисти зубе, да се дневним употребљавањем не само камен са зуба уклони, него да зуби бељи и нежнији постају. — Једна кутија стоји 63 н. а. вр. —

Депот у Н. Саду код апотекара Грозингера, Младена Максимовића, у трговини Љубе Стефановића, као свим апотекама парфимеријама у Угарској. 24—

НУЖНО ЈЕ ДА СЕ ЗНА!

Човек кад иде с коња на јарца, то је промена велика, особито досада смо од напред, а сада од натраг морамо улазити с колима у авлију а то је нужно да сваки пријатељ зна како треба да се влада кад дође у Н. Сад.

Нужно је и то да свако зна, да је и моја кућа на ударцу, особито када се иде са Дунава види се на забату са велики слови написана фирма с којом се препоручује. Штованој публици овдашњој а особито странцима нужно је да знаду ди ће се удомити и ди ће се са добрим и укусним ручком, вечером, па тек онда са добрим, правим и чистим сремским вином задовољити моћи. Уједно умољавам моје досадање госте, који су ме код црног коња посећавали, нека ме и код јарца потраже, а нећу се наћи увређен ни од они пријатеља, који нису код коња долазили.

У Новом Саду. ЈОВАН КИРЈАНОВИЋ

2—3 угоститељ код црног јарца.

НА ПОВОЉНО ЗНАЊЕ.

Због врло нагомиланог еспапа на мом стоваришту и врло хрђаве продаје налазимо се побуђени, нашим поштованим муштеријама учтиво јавити, да све

ЗИМСКЕ МУШКЕ И ЖЕНСКЕ ХАЉИНЕ

ЗА ДЕВОЉКЕ И ДЕЦУ

сваке врсте особито мушке и женске хаљине од сомота и другог најфинијег штофа, најукусније постављене; даље женске огртаче најновијег кроја из најфинијег штофа, муфове и у опште све женске и мушке хаљине, које се само замислити дају, по најумеренију цену продајемо.

СА ОСОБИТИМ ПОШТОВАЊЕМ

С. КРАУСМАН

БУДИМ-ПЕШТА радијал-улица број 57.

НОВИ САД главна улица Лацковићева кућа, преко пута гвозденог човека.

За чудо јефтине и фине хаљине за господу

Коме је за куповање

ЈЕФТИНИ ХАЉИНА

МУШКИ И ЖЕНСКИ

може добити код

БЕРНХАРДА ФИШЕРА

У НОВОМ САДУ У ФУТОШКОМ СОКАКУ.

Код њега на стоваришту има:

Капута мушки кожом постављени	32	до 70	фор.
Прости зимски капута	8	„ 40	„
Зимски чакшира са прслуком	5	„ 14	„
Огртача чојани	4	„ 25	„
Огртача сомотски	7	„ 20	„
Сомотски хаљина кожом постављени	16	„ 120	„
Бунда за пут	30	„ 160	„
Муфови	2	„ 40	„
Шлафрока	12	„ 20	„

Особито препоручујем моје богато снабдевено стовариште зимски хаљина за мушку и женску децу

Саду у футошком сокаку.

и даме за идућу зиму удешене, ко хоће

да купи нека иде Бернхарду Фишеру у Новом

Властник и одговорни уредник др. Св. Милетић. Издавалац „Задруга за срп. народ. штампарију.“ Српска народна задружна штампарија.